

Referat møte i nasjonal arbeidsgruppe bedre uteområder skoler/bhg

Tid: 10. mai fra kl 13 til 16

Sted: Norsk Gartnerforbund, Schweigaards gate 34 F

Møteleder Lisa Mari Watson, Tverga

Referent: Marte Marstrand, Tverga

Formål med møtet: Gi en oppdatering fra arbeidet i prosjekt- og aksjonssgruppa, og en oppdatering på andre relevante saker. Koordinere innsatsen videre.

TILSTEDE:			
Navn	Organisasjon	Navn	Organisasjon
Vegard Sines Petersen	Tverga	Lisa Mari Watson	Tverga
Jartrud Åsvold	Tverga	Linn-Heidi Halvorsen	LaLa Landskap
Marte Marstrand	Tverga	Kine Halvorsen Thorén	
Kine Marie Krogh Olesen	Bad park og idrett (<i>digitalt</i>)	Marit Hovi	Norske landskapsarkitekters landsforbund
Hanne Marthe Espe	Vestland Fylkeskommune (<i>Digitalt</i>)	Ingrid Larsen Wigestrand	Friluftsrådernes landsforbund
Vigdis Rishaug	Asplan Viak (<i>digitalt</i>)	Torstein Busland	Norges idrettsforbund
Helle Lind Storvik	Asplan Viak	Kjetil Håve	Norges idrettsforbund
Bjørn Aakerholt	Norske Anleggsgartnere miljø og landskapsentreprenør er	Asle Sandnes	Foreldreutvalget for skole
Siri Meland	Norsk Friluftsliv (<i>digitalt</i>)	Janne Gillgren	Naturvernforbundet

Ida Cecilia Juhasz	Nasjonalforeningen for folkehelsen	Maren Palm	Nasjonalforeningen for folkehelsen
INNOM: Geir Rognlien Elgvin	Grape arkitekter		
FRAFALL:			
Karoline Unnerud	Nasjonalforeningen for folkehelsen	Emma Charlott Andersson Nordbø	NMBU
Asbjørn Tolo	FUG	Einar Olav Larsen	FUB
Karoline Birkel-Gauss	Asplan Viak		

Oppsummering forrige møte, formål og mandat v/Lisa, Tverga

Se presentasjon

Sekretariatet ligger hos Tverga, men det kan gjerne rullere. Tverga har stort engasjement men ikke eierskap. Tverga opplever at arbeidsgruppa har betydning, det at HOD ønsket vårt felles innspill til Folkehelsemeldingen beviser dette. Grunnlagsdokumentet vårt har behov for justeringer. Tverga ønsker som aksjonspunkt at vi oppdaterer dette, og sender derfor arb.gruppa et forslag til justert grunnlagsdokument.

Oppdatering aksjonsgruppe v/Lisa, Tverga

Se presentasjon

Viktig å gjenoppta arbeidet, se mot kommunevalget, hva kan vi gjøre mot valget? Vi må også følge opp møter med Helsedirektoratet i forbindelse med forskriften for miljørettet helsevern (se presentasjon fra Kine).

Oppdatering prosjektgruppe v/Vegard Sines Petersen, Tverga

Se presentasjon

Prosjektgruppa har hatt et mandat på å starte prosessen med utvikling av en digital kunnskapsbank på bedre uteområder skolegårder. Vi har søkt støtte fra

Sparebankstiftelsen til en digital kunnskapsbank for bedre uteområder i skoler. Hva en sånn løsning er, og hvordan den ser ut, det vet vi ikke ennå. Vi skal jobbe mye med medvirkning, behovskartlegging og innhenting av kunnskap for å lande rette løsning. Løsningen skal svare ut behovet for informasjon, veiledning, inspirasjon og sette relevant kunnskap i system for kommunene. Dette prosjektet skal ikke frata nasjonale myndigheter ansvaret, men vil supplere vårt politiske arbeid.

Vi har hentet inspirasjon fra den canadiske løsningen: <https://outdoorplaybook.ca/>

Det gjenstår flere avklaringer: Finansiering er ikke i boks. Vi får svar fra

Sparebankstiftelsen i juni, signalene er gode men det er ingen garanti for å få tilskudd. Da må vi justere og prøve igjen. Vi må også skaffe offentlig finansiering og forankring, når skal vi starte denne prosessen? I tillegg er det dyrt og tidkrevende å drifte en slik løsning, dette må det også jobbes med.

Spørsmål/kommentarer

Marit, NLA: Dette var vi ikke klar over, NLA er ikke med i aksjons- eller prosjektgruppen.

Jeg følte meg veldig hjemme i dette prosjektet.

Vegard: Du er hjertelig velkommen til å delta. Vi må finne løsningene sammen, ingen valg er tatt, masse muligheter til å bidra. Vi trenger bedre måter å kommunisere på internt.

Ingrid, Friluftsrådet: Er dette den veilederen vi har snakket om?

Vegard: Myndighetene må ta ansvar for anbefalinger og nasjonale råd. Dette er for å få de der ute til å gjøre en så god prosess som mulig. Vi må selvsagt også kommunisere viktigheten av nok areal og kvalitet, men det må også komme fra myndighetene.

Kine: Hvem har jobbet aktivt med dette?

Vegard: Lala Tøyen, Asplan Viak, Emma fra NMBU, Hanne fra Vestland fylkeskommune.

Rom til flere!

Bjørn Aakerholt: Jeg føler meg mest hjemme i prosjektgruppa. Vi er utførende.

Kine Krogh: Veldig bra arbeid, jeg savner en representant fra kommunene, som er anleggseierne.

Vegard: Helt enig, kommuner og anleggsarbeidere skal med når prosjektet blir en realitet. KS er også interessert i å delta. Medvirkning er viktig.

Prosjekt skolegårder Stavanger kommune v/ Kine Krogh Olesen, Bad park og idrett

Se presentasjon

De fleste skolegårder og barnehager er allerede bygd, dette prosjektet gjør derfor en systematisk gjennomgang og opprustning av 47 skolegårder. Tre skolegårder per år. I

2020 startet vi det samme arbeidet med 82 offentlige barnehager etter samme modell. Vi har jobbet frem en rapport på hva et godt lekemiljø er. (Kine deler denne med gruppa).

Geir Rognlien Elgvin, Grape Arkitekter

Ønsker samarbeid under Arendalsuka, Oslo Urban week, seminar for stortinget på temaet bedre uteområder mm.

Status prosjekt Nyskapende aktivitetsanlegg v/Hanne Marthe Espe, Vestland fylkeskommune

Se presentasjon

Opptakten til prosjektet er at vi har arrangert flere studieturer til Danmark for kommuner og organisasjoner i fylket vårt, og det har vært stor interesse for "den danske modellen" på utvikling av uteområder for skolene. Den danske modellen har fokus på de gode prosessene, den snur opp ned på måten vi vanligvis jobber på. Fase 1 og 2 av dette prosjektet handler om bedre uteområder skoler. Fase 3 skal fokusere på idrettshaller og aktivitetshaller.

Spørsmål/kommentarer:

Vegard: Kudos til fylkeskommunen, de tar rollen som en regional utviklingsaktør, det er unikt i norsk målestokk. Vi ønsker og håper at flere fylkeskommuner blir inspirert av dette. Siri/Norsk Friluftsliv: Nyskapende anlegg er også friluftsliv, hvor henter dere inspirasjon fra? Hanne: Vi ønsker å få enda mer friluftsliv inn i dette, hvis vi får utvidet dette vil vi gjerne at det skal være større grad av friluftsliv inn.

Runde rundt bordet: Hva har skjedd siden sist?

Helle, Asplan Viak: I tillegg til regulering og prosjektering jobber vi med egeninitierte prosjekter. Vi undersøker om det finnes andre virkemidler vi kan bruke under prosjektering enn de som brukes i dag. Vi jobber nå med et oppslagsverktøy på dimensjoner for barn, basert på norske vekstkurver, standardstørrelser og elementer for barn i alle aldersgrupper. Dette skal inspirere flere til å tegne skreddersydde løsninger for barn, og ikke velge katalogløsinger. Vi håper å lage noe som er åpent for alle.

Asle, FUG: Foreldreutvalget er opptatt av å støtte alle initiativ og aktører som jobber for bedre skoler og barnehager. I lys av RIF-rapporten "State of nation 2021" som viste at fire av ti skoler ikke har godkjent innelima, har FUGs fokus vært forsterket på skolebygg. Vi opprettholder samtidig vårt engasjement for bedre uteområder, og vi støttet for eksempel MDGs forslag om barnas arbeidsmiljølov. Vi må likevel trå varsomt og ikke sette inne- og uteområder opp mot hverandre. Derfor skriver vi ikke under på arbeidsgruppas felles høringsinnspill, det gnisser litt mot vårt fokus på skolebygg.

Janne, Naturvernforbundet: Vi jobber mot fallunderlag av plast, særlig de som er basert på granulat. Vi jobber mye med forurensning og miljøgifter, og vi ser at fallunderlag bidrar til lokal forurensning. Som følge av vårt arbeid på kunstgressbaner i 2020 gjorde vi en undersøkelse av 10 forskjellige fallunderlag på østklantområdet. Vi fant høye verdier av tungmetaller, som man absolutt ikke vil at barn skal leke på. Undersøkelsen gjorde at vi jobbet videre med dette og lagde to veiledere på hvordan redusere eksponeringen for miljøgifter, en mot skole og en mot bhg. Mye miljøgifter har ekstra stor effekt på barn, blant annet pga lav kroppsmasse. Vi ser at fallunderlag brukes i stort omfang, og at de aspektene vi peker på forsvinner i fokuset på farger, sikkerhet osv. Fokuset på nok areal, naturelementer osv er viktig, da minsker behovet for fallunderlag.

Ingrid, Friluftsrådet: Vi jobber inn mot skoler og barnehager og inkluderer dette med uteområdene i det vi allerede gjør. Konkret jobber vi nå med stedsbasert læring, der lærere kan legge undervisningsopplegg inn i en kartløsning som viser skolegård og tilhørende områder. Det bidrar til at skolen kan utnytte de unike kvalitetene i nærmiljøet inn i undervisningen. Friluftsrådet jobber også med å kartlegge områdene rundt skolene.

Vegard, Tverga: Vi i Tverga får mange henvendelser på veiledning på uteområder skoler. Gjennomgående ser vi at det er utfordringer knyttet til dårlige prosesser, at aktører involveres for sent, at man mangler rett kompetanse på rett tid og at det er mye ønskelstefokus. I tillegg har vi jobbet mye med innspill til nasjonale myndigheter, både til KUDs arbeid med nasjonale planer og meldinger og Folkehelsemeldingen. Her har vi blant annet løftet frem temaet bedre uteområder

skoler/bhg. Vi ser behovet for en ny og helhetlig idrettspolitik som tar innover seg relevante planer og også bærekraftsmålene. Tverga jobber med prosjektet "En morsom omvei", som handler om nye måter å bevege seg på i nærmiljøene. Kunnskapen skal tas ut på Tverga-konferansen i september. I forbindelse med prosjektet lager vi en prosessveileder på anlegg, som også kan brukes på skolegårder. NMBU forsker på resultatene av En morsom omvei..

Les mer om [En morsom omvei her](#) og [om forskningen her](#)

Kine Halvorsen Thorén: På vegne av Helsedirektoratet har *Institutt for landskapsarkitektur* hatt ansvaret for et prosjekt for Helsedirektoratet der jeg var prosjektleder. Formålet med prosjektet var å kartlegge hvilke indikatorer vi har i Norge, primært på nasjonalt nivå, og som kan brukes til å avdekke om vi når et av delmålene Handlingsplanen for fysisk aktivitet om et mer gå- og aktivitetsvennlig samfunn. For å identifisere hva vi har av indikatorer tar rapporten utgangspunkt i et forskningsbasert kunnskapsgrunnlag om hva vi vet nå om hva som er viktig for mer gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer. Det finnes indikatorer på en rekke sentrale felter, men indikatorene er lite tilgjengelige og presentert på mange ulike steder/plattformer. Det finnes også kunnskapsgrunnlag i form av arealstatistikk og spørreundersøkelser (som er viktige for kvalitative egenskaper ved utemiljøet), men kunnskapsgrunnlaget er lite samordnet, og en årsak kan være at det heller ikke finnes noe omforent mål om hva som skal til for å skape et mer gå- og aktivitetsvennlig samfunn. Hovederfaringen er at det blir interessant å se hvordan nasjonale myndigheter skal klare å bli enige om omforente indikatorer på dette området. De samarbeider i liten grad, de jobber i siloer og sånn er det i mange sammenhenger i folkehelsepolitikken. Jeg har også hatt et oppdrag for SINTEF om å utarbeide Byggdetaljblader om uteområder i skoler og barnehager basert på rapporten vår fra 2019. Disse er ikke utgitt ennå. Jeg har også hatt møter med noen forskjellige kommuner som er i gang med å lage nye arealnormer, bl.a. Oslo kommune der Askild Nilsen i Plan- og bygningsavd. har hovedansvaret. Dette er et tema vi bør undersøke på landsbasis.

Kine deler rapport på indikatorer med arb.gruppa.

Siri Meland, Norsk Friluftsliv Det er frivillighetens år, i dag starter arrangementet #Sammenpåtur. Vi har gjort en undersøkelse sammen miljødir som viser at fra 2015

til i dag er det langt færre barn som leker ute. Norsk Friluftsliv har stort fokus på sosial bærekraft og miljømessig bærekraft. Friluftslivet er en versting når det kommer til bærekraft. Vi er en del av løsningen, men det er en rekke utfordringer. Vi har to prosjekter innenfor skole: Ett går på å bruke naturen som læringsarena. Vi har også spilt inn til folkehelsemeldingen på temaet uteområder bhg og skoler.

[Her finner dere undersøkelsen på andel barn som leker ute i nærområdet](#)

Status ny forskrift miljørettet helsevern, v/Kine

Se presentasjon

Forskriften (Ansvar Helse- og omsorgsdep.) og veiledningen inkludert anbefalinger (Ansvar Helsedir) skal revideres. Det hadde kommet inn mange klager rundt i landet på arealanbefalingen på 50 m² pr- elev i rapport fra 2003 som er for krevende å få til. Rapport fra 2003 inneholdt dessuten bare info om skoler og ikke barnehager i motsetning til rapport fra 2019 Nye anbefalinger viser at det går en smertegrense på 20 m² for skoler, men at vi anbefaler 30 m² pr elev for skoler og 25 m² pr. barn i barnehager. Den reviderte forskriften ble lagt ut høring i 2019 v. Helse- og omsorgsdep. Jeg anbefaler alle å lese gjennom høringsnotatet og høringsinnspillene (se lenke i presentasjon). Hva skjer nå? Det er forsinkelser, men vi regner med at anbefalingene blir ferdige i 2023. Mari Johnsrud Lindbekk i Helsedirektoratet ønsker å drøfte prosessen for videre arbeid med oss. Hun har fått kortversjon av hva vi ønsker og hvem vi er. Kine ba henne om å finne ut hvem av oss hun ville ha med på et møte. Hun er også opptatt av veiledning/formidling/informasjon og vil gjerne ha bistand til å spre kunnskap.

Status Forskningskampanjen v/Kine

Se presentasjon

Vi fikk en forespørsel fra forskningsrådet om vi vil gjøre noe på skolens utearealer i forbindelse med Forskningsdagene 2021. Vi lagde et opplegg for hvordan skolebarna kunne undersøke sine egne skoleområder inkludert hvilke tema de skulle kartlegge mm. Undersøkelsen er ferdig gjennomført og det gjenstår å oppsummere/analysere/formidle. 355 bilder er sendt inn, 127 skoler har deltatt fra hele landet, 10 000 barn har dokumentert skoleområdene sine. Vil noen fra gruppa være med å tenke ut hvordan vi går videre med dette? Linn Heidi og Jartrud blir med.

NB Det haster fordi de må ha resultater før skolen slutter i år.

Les mer: [Miljølære.no/aktiviteter/ute](https://miljølære.no/aktiviteter/ute)

Oppsummering og prioriteringer: Aksjonspunkter og videre arbeid

Hvordan oppleves dette møtet?

Janne: Jeg ser at det er mye inspirasjon og innspill vi kan ta med oss inn i vårt arbeid. Det er en verdi at vi kan gjøre hverandre oppmerksomme på relevante saker og levere innspill i fellesskap, det styrker saken! Jeg synes fellesmøtene er fine, men har ikke kapasitet til å være veldig aktiv. Jeg ønsker å fortsette å delta i disse møtene, to til tre ganger i året.

Torstein: Vi synes dette er viktig arbeid. Det er litt på siden av det jeg jobber med til vanlig, og vi er avhengig av at vi blir dratt med og minnet på dette. Bør ha møte i aksjonsgruppa, finne felles fokus fremover. Ønsker å finne tid til å bidra.

Vigdis: Hvordan kan vi kommunisere med hverandre? Har vi en felles plattform hvor vi kan dele relevant informasjon?

Lisa: Alle skal ha tilgang til drive-mappa, den er åpen for gruppa. I tillegg har vi slack. Den bør vi blåse liv i.

Marit: Hva med en åpen gruppe på Facebook eller instagram?

Janne: Verdifullt med FB-gruppe, men det krever mye å følge opp

Vegard: Vi må skape en delingskultur og finne en form på hvordan vi deler med hverandre og hvordan vi deler eksternt på vegne av gruppa.

Arendalsuka 2022:

Tverga ønsker å ta initiativ til et arrangement under Arendalsuka som arbeidsgruppa kan stille seg bak. Vi jobber med mulig organisering av dette, og vil sende ut egen info om Arendalsuka.

Journalist i NRK, Ingvild Edvardsen, er interessert i å lage flere saker på temaet bedre uteormåder i barnehage og skoler. Hennes utgangspunkt er gummidekke, og hun ønsker seg gode caser på uteområder/lekeplasser som har klart å unngå gummidekke ved å bruke naturelementer og terreng, og også eksempler på "worst case" - lekeplasser som preges av kun gummidekke og tradisjonelle løsninger. Send gjerne eksempler til marte@tverga.no.

Presentasjoner fra møtet er samlet i [felles mappe på Drive her](#). Gi Marte beskjed dersom du mangler tilgang.

Aksjonspunkter:

- Arendalsuka – Tverga jobber frem et arrangement på temaet “bedre uteområder skoler/bhg”, og inviterer arbeidsgruppa til å stå samlet bak et manifest, samt involvere seg på ulike måter. Tverga sender ut en egen epost på dette.
- Bedre internkommunikasjonen: Vi bør benytte Slack til internkommunikasjon mellom møtene, dele mer av det vi holder på med både på organisasjonsnivå og i de to undergruppene og sørge for at alle har tilgang til slack og til drive – alle
- Bedre eksternkommunikasjon: Melde fra når det er saker, innspill eller annet som arbeidsgruppa bør stille seg bak samlet – alle
- Vurdering av felles Facebook-gruppe ekstern kommunikasjon: Tverga ser at det krever mye forarbeid og driftsarbeid for å lykkes med en slik gruppe, og kan ikke ta ansvar for å sette i gang dette. Resten av arb.gruppa står fritt til å ta initiativ til en felles diskusjon om en mulig gruppe på FB for ekstern-kommunikasjon.
- Oppdatere grunnlagsdokumentet med info fra høringsinnspill – Tverga sender utkast til alle
- Møter med Helsedirektoratet om ny forskrift – ta kontakt med Kine dersom du ønsker å delta på dette
- Samle oversikt over mulige nye medlemmer av arbeidsgruppa. Send innspill til nye medlemmer til Marte. Vi tar en felles vurdering under neste møte.
- Doodle neste møtetidspunkt til høsten – Marte sender ut
- Gi beskjed dersom det ikke er ok for din organisasjon at Marte sender dette dokumentet til journalist i NRK
- Alle som har sender eksempler til Marte på gode uteområder/lekeplasser som har unngått gummidekke ved hjelp av naturlig terreng og naturelementer, og også worst case-eksempler
- Prosjektgruppa ønsker innspill til finansiering, forankring og drift av kunnskapsdatabase på myndighetsnivå. Send innspill til Vegard@tverga.no
- Gi beskjed til Marte dersom du ikke har tilgang til slack eller drive og ønsker tilgang

[Lenke til felles slack-kanal](#)

[Lenke til Drive-mappa](#)